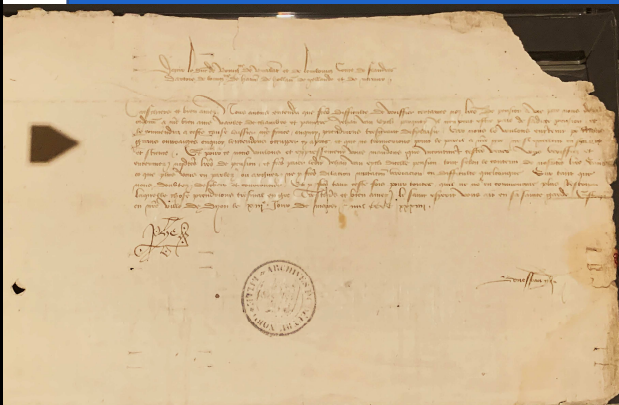

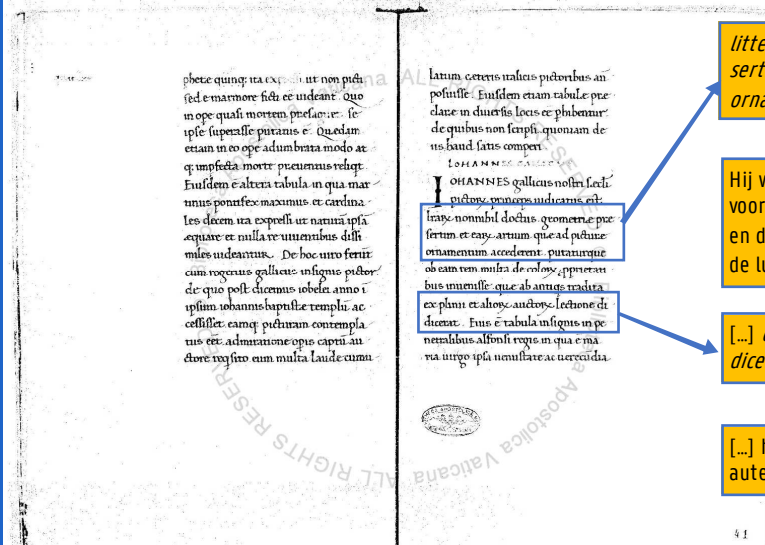
12

- Perfectioneerde de techniek van olieverf
- Excelleerde in visuele observatie
- Was de 1e geleerde kunstenaar in het noorden (*pictor doctus*)
 - natuurwetenschappen: optica, 'alchemie', ...
 - theologie

*'nous ne trouverions point le pareil à notre gré
ne si excellent en son art et science..!'*

Filips de Goede, hertog van Bourgondië,
brief aan de Chambre des Comptes, Rijsel 1435

litterarum nonnihil doctus / geometriae praesertim et earum artium quae ad picturae ornamentum accederent [...]

Hij was niet weinig onderlegd in de letteren / vooral op de hoogte van geometrie en de andere artes die bijdroegen aan de luister van de schilderkunst [...]

[...] ex plinii et aliorum auctorum lectione didicerat [...]

[...] hij deed kennis op uit Plinius en andere auteurs [...]

Bartolomeo Fazio, De viris illustribus (1456), Rome, Bibliotheca Apostolica Vaticana

laatmiddeleeuwse geometrie in Artesopleiding: optica visuele waarneming.

1011 en 1021: al-Haytham, Kitāb al-Manāẓir (كتاب المناظر)

Optica (directe visuele waarneming)

Catoptrica (reflectie)

Dioptrica (refractie)

ca. 1200: Latijnse vertaling: Alhazen, *De aspectibus* of *Perspectiva*

Alhazen, *De aspectibus*, ca. 1250, Brugge, Biekorf, ms. 512

2/2 13^e e: perspectivisten

- John Pecham (°ca. 1230 - *1292), *Perspectiva communis*

Griekse *optica* (ὀπτική) = Latijnse *perspectiva*

→ '*Perspectiva communis*' belangrijkste introductie op Geometria in Artes Liberales (basisprogramma middeleeuwse universitair onderwijs)

→ = Alhazens theorie overzichtelijk gestructureerd, bevattelijk in heldere stellingen

→ christelijk-theologische interpretatie: via visuele waarneming inzicht in spirituele zien

einde 13^e e.: scholastische theologen, o.m. Pierre de Limoges, *De oculo morali*

- Catoptrica (reflectie): gereflecteerde waarneming, vervormd, vaag – tijdens het leven
- Dioptrica (refractie): indirecte waarneming – na de dood
- Optica (directe waarneming oog-in-oog met God) – na de heropstanding

→ metafysica biedt antwoord op theologische vraag (sinds Augustinus): Hoe kan men God aanschouwen?

14^e – 15^e eeuw: ideeën rond waarneming (<Alhazen, perspectivisten) wijd verspreid in volkspreken, literatuur (Dante, Chaucer) en Italiaanse kunsttheorie: Ghiberti, *I Commentarii* (ca. 1447)

Italiaanse renaissance: reduceerde complexiteit van de laatmiddeleeuwse optica, tot het directe kijken door een raam (lineair perspectief).

Domenico Veneziano,
Annunciazione, c. 1435
Cambridge, Fitzwilliam Museum

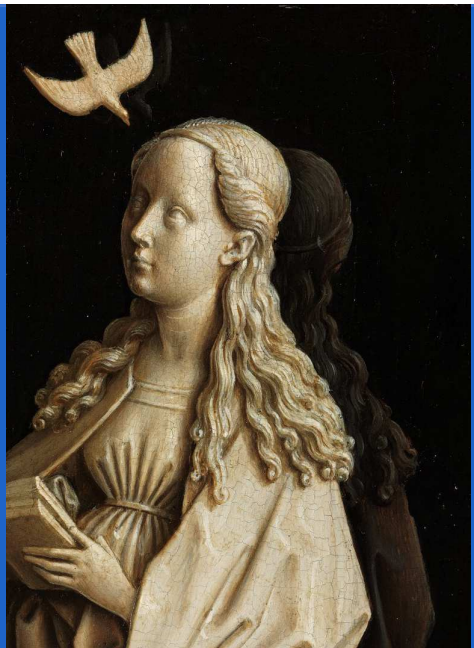
>< Jan van Eyck: introduceerde optische complexiteit in de schilderkunst van het Noorden, inclusief metafysische gelaagdheid

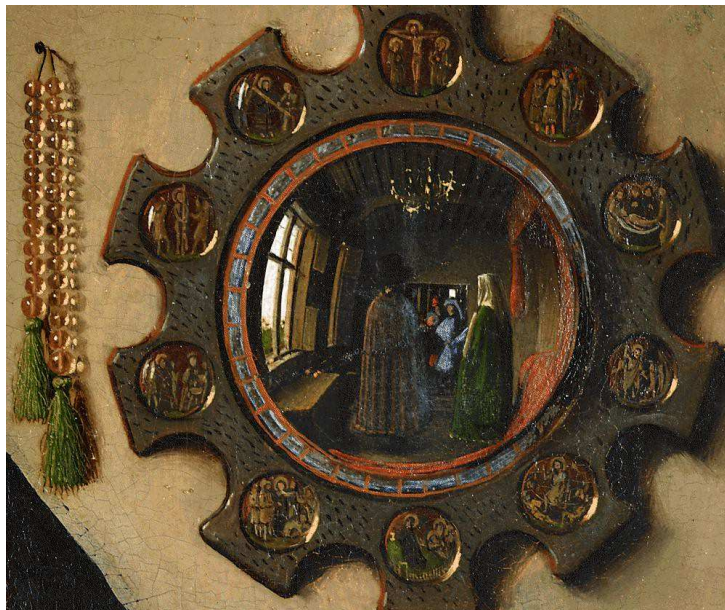
= belangrijkste kenmerk van Van Eycks 'optische revolutie'

→ doel: via kennis van visuele waarneming, inzicht in Gods creatie

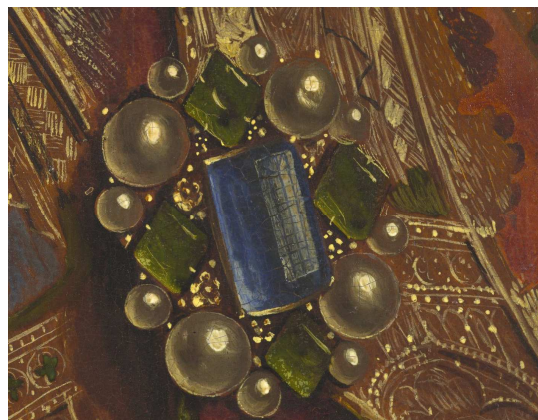
Reflectie in vlakke spiegel

1. Invalshoek = uitvalshoek
(hoek van invallend licht = hoek van Gereflecteerd licht to.v. normaal)
2. gereflecteerde beelden vormen zich op het snijpunt van de gereflecteerde lichtstraal en de hoofdas,
(= loodlijn die door het brandpunt gaat).

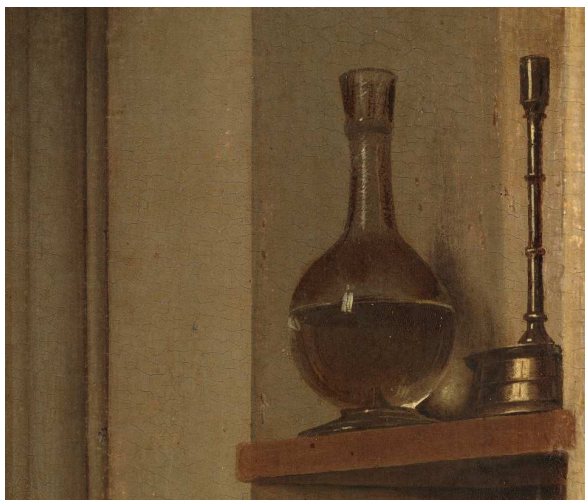
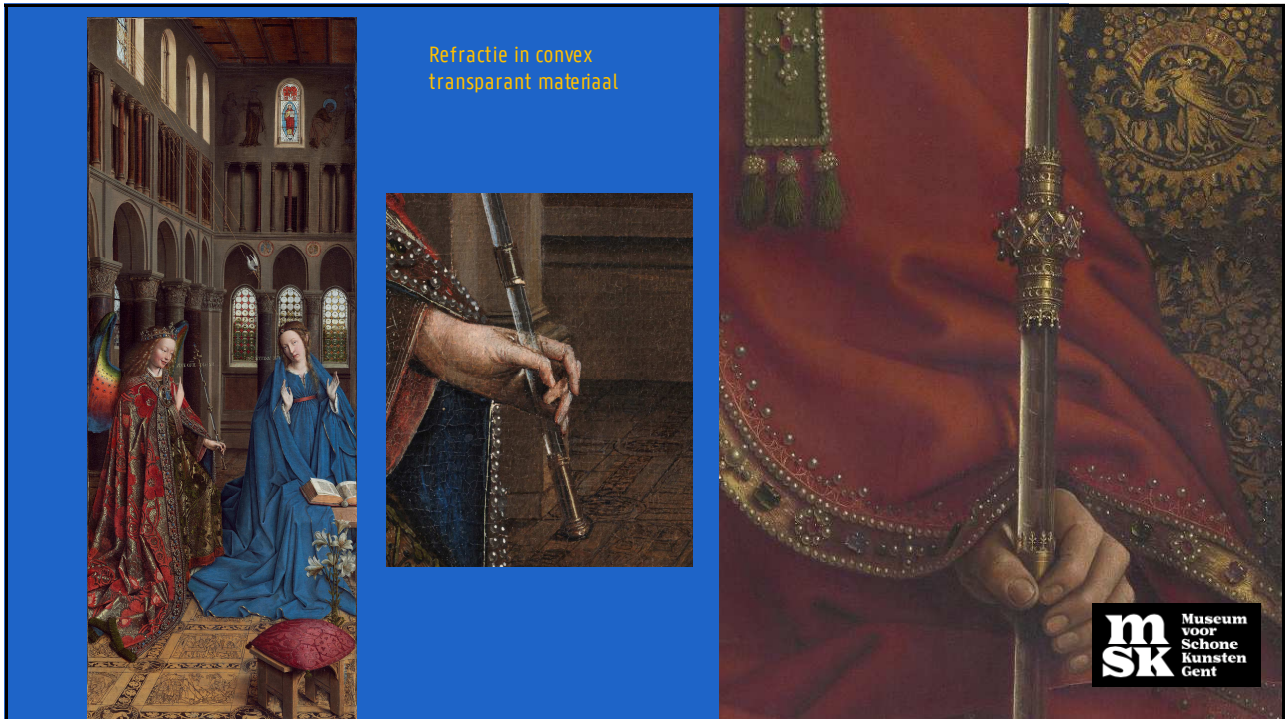

20

21

Jan van Eyck, Lucca Madonna (detail),
Frankfurt, Städelsches Museum

Jan van Eyck, Annunciatie, Lam Gods (detail)
Gent, St Baafskathedraal

1939-1950: kopie door Jef Van der Veken

10-11 april 1934: diefstal van de Rechtvaardige Rechters en Johannes de Doper

29 mei 1934: Johannes de Doper teruggevonden in het goederendepot van het station Brussel-Noord.

24

